

DANIEL CHARMS

JELIZAVETA BAM

Z ruštiny přeložil Ondřej Mrázek

Translation © Ondřej Mrázek
c/o DILIA Praha

O S O B Y

Jelizaveta Bam

Petr Nikolajevič

Ivan Ivanovič

Tat'ka

Žebrák

Nevelká, prostá místnost.

1.kousek: Realistický melodram

Jelizaveta Bam

Ted' se každou chvíli můžou otevřít dveře a oni vejdou... Určitě přijdou, chytí mě a zničí. Nic tu po mně nezůstane. Co jsem to jenom udělala! Co jsem to udělala!

Kdybych tak věděla...

Utéct. Ale kudy? Tyhle dveře vedou na schody, jenomže na schodech potkám je. Oknem. (*Dívá se z okna*) Hůůů! To je moc vysoko... Vyskočit nemůžu. No ale co mám dělat... Někdo jde. To jsou oni. Zamknu a neotevřu. Ať si bouchají, jak chtějí.

(Rány na dveře, pak Hlas za scénou)

Hlas za scénou

(výhrůžně) Jelizaveto Bam, otevřete!

(Pauza)

Jelizaveto Bam, otevřete!

Hlas zdálky

Co tam dělá? Jak to, že neotvírá?

Hlas za dveřmi

Ale ona otevře. Jelizaveto Bam, otevřete.

(Jelizaveta Bam se vrhá na postel a zacpává si uši)

(Hlasy za dveřmi:)

První hlas

Jelizaveto Bam, příkazuji vám, abyste okamžitě otevřela dveře.

Druhý hlas

(tiše) Řekněte jí, že jestli neotevře, vylomíme dveře. Počkejte, já to zkusím.

První hlas

(nahlas) Jestli ihned neotevřete, vylomíme dveře.

Druhý hlas

Možná že tu není.

První hlas

Je tu, kde by byla. Vyběhla po schodech nahoru. A tady jsou jenom jedny dveře. Kam by se poděla? *(Nahlas)* Jelizaveto Bam, říkám vám to naposled, otevřete. *(Pauza)* Vyraž to.

(Jelizaveta zvedá hlavu. S nepříjemnými zvuky se pokoušejí 1. a 2. vyrazit dveře. Jelizaveta vybíhá do středu scény a naslouchá)

Druhý hlas

Nemáte nůž?

(Rána. Jelizaveta se celá napřímí a poslouchá)

První hlas

Ne. Zkuste to ramenem.

Druhý hlas

Nejde to. Počkat, ještě to zkusím takhle.

(Dveře skřípou, praští, ale drží)

Jelizaveta Bam

Neotevřu vám, dokud mi neřeknete, co se mnou chcete udělat.

První hlas

Sama dobře víte, co vás čeká.

Jelizaveta Bam

Ne, nevím. Chcete mě zabít.

Oba hlasy současně

Zasloužíte přísné potrestání.

Nám stejně neutěčete.

Jelizaveta Bam

A mohli byste mi tedy laskavě říct, čím jsem se provinila?

První hlas

To víte sama nejlíp.

Jelizaveta Bam

To tedy nevím. *(Podupává nohou)*

První hlas

Dovolte laskavě, abychom vám nevěřili.

Druhý hlas

Jste nebezpečný živel.

Jelizaveta Bam

Cha-cha-cha-cha. A vy si myslíte, že budete mít čisté svědomí, když mě zabijete?

První hlas

Uděláme to v souladu s naším svědomím.

Jelizaveta Bam

V tom případě je mi to líto, ale žádné svědomí nemáte. *(Pobíhá z místa na místo)*

2: Žánr realisticko-komediální

Druhý hlas

Jak to, že nemáme svědomí? Petře Nikolajeviči, ona říká, že prý nemáme svědomí.

Jelizaveta Bam

Vy, Ivane Ivanoviči, nemáte vůbec žádné svědomí, jste zkrátka ničema.

Druhý hlas

Kdože je ničema? To jako já? Já?... Tak já jsem ničema.

První hlas

No tak počkejte, Ivane Ivanoviči. Jelizaveto Bam, přikazuji vám...

(Jelizaveta Bam si přiloží ruce na nohy a hlavu vytočí ke dveřím)

Druhý hlas

Ne, počkejte, Petře Nikolajeviči, to jako já jsem ničema, nebo co?

První hlas

Počkejte, prosím vás, neurážejte se hned. Jelizaveto Bam, příka-...

Druhý hlas

Ne, počkejte, Petře Nikolajeviči, řekněte mi, to jako já jsem podle vás ničema?

První hlas

Ale prosím vás, nechte toho.

Druhý hlas

Takže já jsem podle vás ničema?

První hlas

Jo, ničema!!!

Druhý hlas

Ale, tak já jsem podle vás ničema? Tak jste to řekl?

(Jelizaveta Bam pobíhá po scéně)

První hlas

Vypadněte! Vy trulante jeden! Jak vás mohli pustit k tak zodpovědné práci? Někdo řekne slovo a vy se hned můžete zbláznit? Tak kdo asi potom jste? Normální idiot!

Druhý hlas

A vy jste šarlatán.

První hlas

Vypadněte!

Jelizaveta Bam

Ivan Ivanovič je ničema.

Druhý hlas

Tohle vám jen tak neprojde!

První hlas

A já vás teď shodím ze schodů.

Druhý hlas

To si můžete zkusit.

První hlas

Shodím, shodím, shodím.

(Jelizaveta Bam otevírá dveře. Ivan Ivanovič stojí o berlích, Petr Nikolajevič sedí na židli s obvázanou tváří)

Jelizaveta Bam

Nemáte na to...

Petr Nikolajevič

To jako já na to nemám?

Ivan Ivanovič

Jó, vy, vy. Řekněte, že on. *(Ivan Ivanovič ukazuje na Petra Nikolajeviče)*

Jelizaveta Bam

On.

Petr Nikolajevič

Jelizaveto Bam, jak si vy dovolujete takhle mluvit?

Jelizaveta Bam

Proč?

Petr Nikolajevič

Protože jste zbavena práv cokoliv říkat. Spáchala jste hnusný zločin. Nemáte právo být na mě drzá. Jste nebezpečný živel.

Jelizaveta Bam

Proč?

Petr Nikolajevič

Co proč?

Jelizaveta Bam

Proč jsem nebezpečný živel?

Petr Nikolajevič

Protože jste zbavena práv cokoliv říkat.

Jelizaveta Bam

To není pravda. Můžete si to ověřit.

(Zadní stěna odjíždí a tím se dostávají ke dveřím i Ivan Ivanovič a Petr Nikolajevič)

3: Nehorázně komicky-naivní /žánr/

Petr Nikolajevič

Takhle daleko to dojít nenechám! Postavil jsem ke dveřím stráž a při vašem sebemenším podezřelém hnutí Ivan Ivanovič škytne do strany.

Jelizaveta Bam

Ukažte mi to, prosím, prosím.

Petr Nikolajevič

No dobrá, tak se dívejte. Otočte se, prosím. Raz, dva, tři. *(Zavadí o podstavec)*

(Petr Nikolajevič jde na rampu, za ním Ivan Ivanovič hlasitě škytá a převrací podstavce)

Jelizaveta Bam

Ještě jednou, prosím.

(Pauza, Ivan Ivanovič škytá ještě jednou)

Jak vy to jenom děláte?

(Opakují to ještě jednou. Petr Nikolajevič zavadí o podstavec, Ivan Ivanovič opětovně škytá)

Petr Nikolajevič

Je to velice jednoduché. Ivane Ivanoviči, předvedte jí to.

Ivan Ivanovič

S radostí. *(Stoupá si na všechny čtyři a jednou nohou vykopává do strany)*

Jelizaveta Bam

Ale to je rozkošné. *(Křičí)* Mámo! Pojd' sem. Přijeli k nám kouzelníci. Máma hned přijde... Seznamte se, Petře Nikolajeviči a Ivane Ivanoviči. Předvedte nám něco.

Ivan Ivanovič

S radostí.

Petr Nikolajevič

Elá hop! *(Ivan Ivanovič se zkouší postavit se na hlavu, ale padá)*

Jelizaveta Bam

Nó! Nó...

Ivan Ivanovič

(sedí na zemi) Tady si není kam postavit hlavu.

Jelizaveta Bam

Vy když si postavíte hlavu, tak to dokážete. Nechcete třeba ručníček? *(Koketuje)*

(Přicházejí Mamka a Taťka, sednou si a dívají se)

Ivan Ivanovič

Na co?

Jelizaveta Bam

Jenom tak. Chi-chi chi chi.

Ivan Ivanovič

Máte neobyčejně příjemný zevnějšek.

Jelizaveta Bam

Opravdu? Proč?

Ivan Ivanovič

Y-y-y-y-y, protože jste pomněnka. (*Hlasitě škytá*)

Jelizaveta Bam

Já jsem pomněnka? Vážně? (*Nosem*) A vy jste tulipán.

Ivan Ivanovič

Cože?

Jelizaveta Bam

Tulipán.

Ivan Ivanovič

(*v rozpacích*) Velice mě těší.

Jelizaveta Bam

(*nosem*) Dovolíte, já vás utrhnu?

Otec

(*basem*) Jelizaveto, nehlopni!

Jelizaveta Bam

(*otci*) Hned toho nechám, tatínečku. (*K Ivanu Ivanoviči - nose*) Stoupněte si na všechny čtyři. (*Jelizaveta Bam si sedá a opírá se rukama o podlahu*)

Ivan Ivanovič

Jestli dovolíte, Jelizaveto Švábovno, půjdu raději domů. Čeká tam na mne žena. Má spoustu dětí, Jelizaveto Švábová. Omlouvám se, že jsem se vám tak zprotivil. Nezapomínejte na mne. Já už jsem zkrátka takový, že mne všichni vyhazují. Za co, prosím vás, ukradl jsem snad něco? Neukradl. Jsem čestný člověk, Jelizaveto Eduardovno. Mám doma ženu. Žena má spoustu dětí. Jsou moc roztomilé. Každé má v zubech krabičku od sirek. Takže mne omluvte. Já už půjdu domů, Jelizaveto Michajlovno, domů půjdu.

(Petr Nikolajevič přichází k Mamině a Taťkovi. Mamině se něco nelíbí, jde na rampu. Ivan Ivanovič si obléká kožich a odchází. Jelizaveta Bam přivazuje provázek jedním koncem k noze Maminy, druhým k židli. Všichni mlčí. Mamina odchází, po tom, co dozpívá, na své místo a vláčí za sebou židli)

Mamina

(*zpívá s doprovodem hudby*)

Hle, vzešlo již jitro,

jezero rdí se.

Jen racek přelétne nad hladinou.

atd.

Petr Nikolajevič

Tak, a jsme tady.

Tatka

Sláva Bohu. *(Odchází)*

4: Realistický žánr mravoličný-komediální

Jelizaveta Bam

Mamino, copak ty se nepůjdeš projít?

Mamina

A tobě se chce?

Jelizaveta Bam

Hrozně moc!

Mamina

Ne, nepůjdu.

Jelizaveta Bam

Půjdem, nó tak.

Mamina

No tak jdem. *(Odcházejí)*

(Scéna je prázdná)

5: Rytmický "radiks" - Autorský rytmus

Ivan Ivanovič

Kde, kde, kde.

Petr Nikolajevič

(vbíhá) Jelizaveta Bam, Jelizaveta Bam, Jelizaveta Bam. Tu, tu, tu...

Ivan Ivanovič

Tam, tam, tam.

(Dále rytmizovaně)

Petr Nikolajevič

Kde jsme se to octli, Ivane Ivanoviči?

Ivan Ivanovič

Jsme pod zámkem. Jsme v zajetí.

Petr Nikolajevič

Co je to za nesmysly hloupé.

Nechte mne, vy zlý trapiči.

Ivan Ivanovič

A je to tu,
a basta fidli,
pět bez pěti.

(Dále zpěvavě až do "to se tam hned tryskem řítím!" včetně)

Petr Nikolajevič

Kde je Jelizaveta Bam?

Ivan Ivanovič

K čemu je dobrá vám?

Petr Nikolajevič

Dobrá je mi tak na zabití!

Ivan Ivanovič

(naivně) Hmm. Jelizaveta Bam,
Sedí na lavičce tam.

Petr Nikolajevič

Tak to se tam hned tryskem řítím!

(Oba běží na místě)

(Na předscénu vynášejí poleno a zatímco Petr Nikolajevič a Ivan Ivanovič běží, rozřezávají ho.)

Hop hop
hop nohama
západ
za horama

růžovými oblaky
hů hů
Lokomotivou taky
hů hů
sýček

6: Mravoličný "radiks"

Jelizaveta Bam

Vy mě hledáte? *(Vstane a odejde)*

Petr Nikolajevič

Ano, vás. Váno, tady je.

(Je odstraněna kulisa a za ní sedí Jelizaveta Bam)

Ivan Ivanovič

Kde, kde? Kde!

Petr Nikolajevič

Tady, pod tím francouzským dvojplošníčkem.

(Vchází Žebrák)

Ivan Ivanovič

Tahej ji ven.

Petr Nikolajevič

Nejde to.

Žebrák

Soudružko, přispějte. *(Koktá)* Pppříště už budu vevevevěděť, jak nana to. Vevěveščno jsem si poznačil.

Jelizaveta Bam

(Žebrákovi) Nic nemám.

Žebrák

Stačí pár halířů.

Jelizaveta Bam

Popros tady toho strejdu. *(Ukazuje na Petra Nikolajeviče)*

Petr Nikolajevič

(Ivanu Ivanoviči, koktá) Podívej, co děláš, člověče.

(Na scénu vjíždí stůl. Jelizaveta Bam si k němu staví židli a sedá si na ni)

Ivan Ivanovič

Já vykopávám kořeny.

Žebrák

Přispějte, soudruzi.

Petr Nikolajevič

(Žebrákovi) Pojď sem. Zalez támhle.

Ivan Ivanovič

Zapři se rukama o kamínka.

Petr Nikolajevič

Jen se neboj, tady v tom on se vyzná.

(Žebrák zalézá pod kulisu)

Jelizaveta Bam

Pojďte se taky posadit. Přece se na to nebudete dívat.

(Pauza)

Ivan Ivanovič

Děkuji pěkně.

Petr Nikolajevič

Tak si sedneme. *(Sedá si)*

(Mlčení,... jedí polévku)

Jelizaveta Bam

Můj muž nějak nejde a nejde. Kde jenom může být.

Petr Nikolajevič

On přijde. (*Vyskakuje od stolu a běží po scéně*) Všeho do času!

Ivan Ivanovič

Cha cha cha. (*Běží k Petru Nikolajeviči*) Kde je ten dům?

Jelizaveta Bam

Tady, hned za tou čárkou.

Petr Nikolajevič

(*plácá Ivana Nikolajeviče*) Máš babu.

(*Na scénu přichází Taťka s perem v ruce*)

Jelizaveta Bam

Ivane Ivanoviči, poběžte sem.

Ivan Ivanovič

Cha cha cha, já nemám nohy.

Petr Nikolajevič

Vždyť jsi na všech čtyřech.

Taťka

O které to bylo napsáno.

Jelizaveta Bam

Kdo je baba?

Ivan Ivanovič

Já - chichichi, v kalhotách.

Petr Nikolajevič a Jelizaveta Bam

Ha ha ha ha ha ha ha...

Taťka

Koperník byl veliký vědec.

Ivan Ivanovič

(*se svalí na zem*) Mám na hlavě vlasy.

Petr Nikolajevič a Jelizaveta Bam

Ha ha ha ha ha ha ha ha.

Ivan Ivanovič

Celý ležím na zemi.

Petr Nikolajevič a Jelizaveta Bam

Ha ha ha ha ha ha ha ha.

(Na scénu přichází Mamina)

Jelizaveta Bam

Oj oj oj, už nemůžu.

Tatka

Když kupuješ ptáka, podívej se, jestli nemá zuby. Když má zuby, tak to není pták.

7: Slavnostní melodram zdůrazněný "radiksem"

Petr Nikolajevič

(zvedá ruku) Prosím vás, abyste se pozorně zaposlouchali do mých slov. Chci vám dokázat, že neštěstí přichází vždy tehdy, když je nejméně čekáme. Když jsem byl ještě úplný mladíček, žil jsem v nevelkém domě s vrzajícími dveřmi. Kromě mě tam byli jenom myši a švábi. Švábi se najdou všude. Když přicházela noc, zamykal jsem dveře a zhasínal světlo. Spal jsem a ničeho jsem se nebál. Nic mne nemohlo vyvést z míry - nic.

Hlas za scénou

Nic.

Mamina

Nic.

Píšťalka za scénou

Íí.

Ivan Ivanovič

Nic.

Klavír

Íí.

Petr Nikolajevič

Nic. (Pauza) Nebylo tam nic, co by mne mohlo vyvést z míry. Klidně by mohli přijít zloději a prohledat celý domek. Co by našli? Nic!

Píšťalka za scénou

Íí.

(Pauza)

Petr Nikolajevič

A kdo jiný by ke mně v noci chodil. Jinak přece nikdo, že?

Hlas za scénou

Jinak přece nikdo, že?

Petr Nikolajevič

Že? Ale jednou se právě takhle probouzím...

Ivan Ivanovič

A vidím: dveře otevřené - a ve dveřích stojí nějaká žena. Dívám se jí upřeně do očí. Ona stojí. Bylo už docela světlo. Už muselo být skoro ráno. V každém případě jsem viděl zřetelně její tvář. A byla to - podívejte kdo! (*Ukazuje na Jelizavetu Bam*) Tenkrát se podobala.

(Herci se staví za sebe a navzájem se zakrývají)

Všichni

Mně!

Ivan Ivanovič

Mluvím, abych byl.

Jelizaveta Bam

Co to říkáte?

Ivan Ivanovič

Mluvím, abych byl. Pak už bude pozdě, myslím si. Poslouchá mě. Zeptal jsem se jí, čím to dělá? Říká, že s ním šermovala. Bojovali čestně, ale není to její vina, že ho zabila. Přemýšlej, proč jsi zabila Petra Nikolajeviče?

(Všichni, kromě Jelizavety Bam a Ivana Ivanoviče odcházejí)

Jelizaveta Bam

Sláva, nikoho jsem nezabila.

Ivan Ivanovič

Podřezat člověka. Kolik je v tom zákeřnosti, sláva, udělala jsi to, ale proč?

8: Přemístění výšek

Jelizaveta Bam

(odchází stranou) Hů ůůůů ůůůů.

Ivan Ivanovič

Vlčice.

Jelizaveta Bam

Hů ůůůůů ůůůůůů.

Ivan Ivanovič

Vóóóóóólčice.

Jelizaveta Bam

(se chvěje) Hů ůůůůů ůůůůů sůůůšené švestky.

Ivan Ivanovič

Prrrababička.

Jelizaveta Bam

Plesání a jásot.

Ivan Ivanovič

Zahubena navěky.

Jelizaveta Bam

Vraný koník, na koníku voják.

Ivan Ivanovič

(zapaluje sirku) Holubičko, Jelizetko! *(Třesou se mu ruce)*

Jelizaveta Bam

Má ramena jsou jako ranní zora. *(Vylézá na židli)*

Ivan Ivanovič

(si sedá na bobek) Mé nohy jsou jako okurky.

Jelizaveta Bam

(vylézá výše) Sláva, nic jsem neřekla!

Ivan Ivanovič

(si lehá na podlahu) Ne, ne, nic nic.

Jelizaveta Bam

(zvedá ruku) Ku ni ha ni li va ni baůůů.

Ivan Ivanovič

Vařila myšička kašičku
na zeleném rendlíčku
na polštář hopsala
a na pec skákala
hop hop
skok skok

Jelizaveta Bam

(křičí) Dvoje vrátka, košulenka, provázek.

Ivan Ivanovič

(se trochu nadzdvihává) Příběhnou dva tesaři a ptají se, co se děje.

Jelizaveta Bam

Karbanátky! Varvara Semjonovna!

Ivan Ivanovič

Tanečnice na pró óó vááá a.

Jelizaveta Bam

Celá zářím.

Ivan Ivanovič

(běží do hloubky scény) Kubatura této místnosti je nám neznámá.

(Dekorace se mění z pokoje na krajinu. Kulisy nám podají Mamínu a Tatku)

Jelizaveta Bam

(běží na opačný konec scény) Všude dobře - doma nejlíp!

9: Kousek krajkářský

Ivan Ivanovič

(vyskočí na židli) Idyla pensylvánského pastýře a pastýřý -

Jelizaveta Bam

(vyskočí na židli) Ivane Iva aaa ááá.

Tatka

(ukazuje krabičku) Tumáš. Podí ííí ííí

Mamina

lů úúú úúú

Jelizaveta Bam

Našla jsem podubáááááááá

Ivan Ivanovič

Pojďte k jezeru.

Tatka

Aúúúúúúúúúú úúú úúú

Jelizaveta Bam

Aúúú úúú úúúú

Ivan Ivanovič

Včera jsem potkal Honzika.

Mamina

Ale jděeetééé

Ivan Ivanovič

Jo, jo, potkal. Koukám, Honza jde a nese jablíčka. Tak co, povídám, tos koupil? Jo, povídá, koupil. A šel dál...

Tatka

Řekněte mi, prosíí íí íí

Ivan Ivanovič

No, ptám se ho, heleď se, koupil jsi ty jablíčka neboš je ukrad? Prej že koupil. A šel si klidně dál.

Mamina

Kam asi jenom šel.

Ivan Ivanovič

Nevím. Povídal jenom: já jsem ty jablíčka neukrad, ale koupil. A šel si klidně dál.

10: Monolog stranou, o dvou plánech

Tatka

Po tomto ne právě nejlídnějším přivítání jej sestra přivedla na otevřené prostranství, kde stáli pohromadě zlaté stoly a křesla. Nějaké mladé krasotinky, bylo jich dohromady asi patnáct kusů - seděly na tom, co Bůh dal, a tlachaly.

Všechny tyto děvy potřebovaly nutně horké žehličky a všechny byly posedlé prapodivnou manýrou koulet očima, přičemž ani na chvíli nepřestávaly ve svém tlachání.

(Přichází pokojská a přináší ubrus a košíček s jídlem)

11: Proslov

Ivan Ivanovič

Přátelé, sešli jsme se tu všichni. Hurá!

Jelizaveta Bam

Hurá!

Mamina a Tat'ka

Hurá!

Ivan Ivanovič

Soudruzi. Mám dům. Doma sedí žena. Má hodně dětí. Počítal jsem je - dělá to deset kousků.

Mamina

(přešlapuje na místě) Mařenka, Jiřinka, Toník, Xenie, Nina, Martin, a ještě čtyři další.

Tat'ka

To jsou všechno chlapci?

12: Kousek "činarský"

Jelizaveta Bam

(běží okolo scény)

Odtrhla jsem se od všeho.

Odtrhla jsem se a rozeběhla jsem se.

Odtrhla jsem se - no a běžím!

Mamina

(běží za Jelizavetou Bam) Jíš chleba?

Jelizaveta Bam

Jíš polévku?

Tat'ka

Jíš maso?

Mamina

Jíš mouku?

Ivan Ivanovič

Jíš pórek? *(Běží)*

Jelizaveta Bam

Jíš skopové?

Tatka

Jíš karbanátky?

Mamina

Ach jo, už mě bolí nohy.

Ivan Ivanovič

Ach jo, už mě bolí ruce.

Jelizaveta Bam

Ach jo, už mě bolí nůžky.

Tatka

Ach jo, už mě bolí pružiny.

(Za scénou zpívá mužský sbor motiv přede hry)

Mamina

Dveře na balkón jsou otevřené.

Ivan Ivanovič

Chtěl bych si skočit do třetího patra.

Jelizaveta Bam

Odtrhla jsem se a rozběhla jsem se

(Vstup hudby)

Odtrhla jsem se a rozběhla jsem se

Tatka

Moje pravá ruka a nos - to jsou věcičky! Takové jako levá ruka a nos.

(Všichni jeden za druhým utíkají ze scény)

Sbor

(s hudbou na motiv přede hry)

Na shledanou, na shledanou

íí - í

íí - í

Nahoře šeptá borovice

okolo je, prý, černá tma

na borovici je prý postel

v posteli manžel leží tam

na shledanou, na shledanou

í - í

í - í

Tak nějak jsme jednou přiběhli

í - í do domu bez konce
a oknem nahoře hledí
skrz brýle mladičký stařík
na shledanou, na shledanou
íí - í
íí - í
Vrata se otevřela
objevili se í - í
(*Světlo tlumené*)

(*Předehra*)

13: "RADIKS"

(Osvětlen pouze Petr Nikolajevič)

Ivan Ivanovič

Ty sám jsi rozlámán
židli jsi rozlámal

Housle

na-na-ni-na
na-na-ni-na

Ivan Ivanovič

Napřim se jak Berlín, obleč si perelínu

Housle

na-na-ni-na
na-na-ni-na

Ivan Ivanovič

Osm minut
uběhne jako nic

Housle

na-na-ni-na
na-na-ni

Ivan Ivanovič

Jsme vyrovnáni
buďte jen stěží
četu či rotu
samopal pal

Buben

i - i
i - i
i - i - i - i

Ivan Ivanovič

Chumáče letěly
celičkou neděli

Sirána a buben

via - a bum, bum,
via - a bum

Ivan Ivanovič

Ten tolik důležitý šelest ze všech první
unikl sekuraja nevěstě.

Siréna

via via via via

Ivan Ivanovič

Pomoc, ach lidičky pomozte
nade mnou voják a voděnka

(Plné světlo)

Housle

na na ni na
na na ni na

(Kulisa nám přistrčí Ivana Ivanoviče)

14: Klasický patos

(Deklamace)

Ivan Ivanovič

Povězte, Nikolajeviči Petře,
vy jste tam byl, na hoře té?

Petr Nikolajevič

Já právě pílím odtud
je tam krásně
kvítka tam rostou, šumí háj
chaloupka je tam - ze dřeva domek
v chaloupce svítí světélko

K světélku lišaj zabloudí
na okna klepou noční můry
a pod střechou se zatřepetá
ten starý dareba netopýr

Pes čeří vzduch svým řetězem
do prázdna štěká před sebou
v odpověď vážky neviděné
bzučí svá všemožná zaklínání

V domku tom, který ze dřeva je
a jmenuje se chaloupka
tam světýlko svítí a mihotá se
kdo v chaloupce přebývá?

Nikdo tam nebydlí
a dveře neotvírá
a jenom myši tam
dlaněmi mouku prosívají

A jenom lampa tam skomírá
a celý den tam na peci
jak poustevník sám sedí šváb

Ivan Ivanovič

A kdo tu lampu rozsvěcí?

Petr Nikolajevič

Nikdo, to hoří samo jen.

Ivan Ivanovič

To divné jest, to nestává se

Petr Nikolajevič

To prázdná, hloupá slova jsou.
Je přece nekonečný pohyb
lehounkých částic věčný van.
Jsou dráhy planet, rotace zemská
(*gesto rukou*)
ztřeštěné střídání dne i noci
přírody hluché souvislosti
zvířecích očí síla, hněv,
zákony světla a souzvuky.

Ivan Ivanovič

(*zapaluje sirku*)

Teď už to chápu, chápu, chápu.
Děkuji vám a přisedám si,
zajímám se, jak už tolikrát
řekněte, kolik hodin je?

Petr Nikolajevič

Čtyři jsou. Ach, čas na oběd
tak pojd'te jen pojd'te říkám vám
však vězte, že již zítra v noci
zhyne Jelizaveta Bam.

Tat'ka

Jelizaveta, Líza Bam
má jediná dcera
ta, kterou vy se chystáte
hned zítra zvečera
zavraždit, pak do větvení
přivázat provazem
aby tu zprávu slyšela
všechna zvěř, celá zem
nebe i země, voda, vzduch
ty širé prostory.
Nechte žít Lizavetu Bam
zákonům navzdory!

Petr Nikolajevič

No tak - začneme.
Prosím vás, dobře si všímejte
jak míhají se šavle
kam míří zhoubným ostřím svým
když směr svůj mění náhle.

Tatka

(útočí)

A teď, kdo můžeš, zachraň se,
tnu mečem doprava
v úžasu sad již rozkvétá
již šumí doubrava

Petr Nikolajevič

Radš míň se dívej okolo
pozorně sleduj raději
kovových center pohyb věčný
koncentraci sil smrtících

(Tatka zdvihá svůj rapír a mává s ním do taktu své deklamace)

Tatka

Zdar železu, zdar slitinám!
Zpevňují mostů konstrukce
a pak, jak elektrizované snad
soka hned k smrti drásají.
Zdar železu a sláva boji
krev pirátovi rozohní
z jinocha muže ukuje
a soka k smrti rozdrásá!
Zdar peří! Sláva peří!
které se vznáší v povětří
a zrádcův zrak hned zaslepí
a soka k smrti rozdrásá!
Zdar peří a kameni buď chvála
pod borovicí důstojnou.
To přes něj teče voděnka
mrtvému soku vstříc.

Petr Nikolajevič

(padá)

Já padám k zemi poražen,
ach sbohem, Lízo Bam,
zajdi si do mé chaloupky
a tam se ulož, tam,
a budou běhat po tvém těle
i na rukou tě šimrat
myši - a potom, potom snad
i sám poustevník šváb.

Poslouchej - teď už zvony zvoní
Jen si zkus mi to zakázat
já rozdupu tě jako hada
pak důtkami tě zmrskám hned
a klouby tvoje zpřerážím,
pořežu, zbičuji a pak
rozfoukám prach tvůj potupně
On všechno ví a všechno zná
on je můj velitel a pán
a pouhým křídel mávnutím
způsobí moře vzdmutí
jedinou ranou sekerou
rozrube les a horu též
jen dechem mocným, strašným svým
a zmizí hned zas jako dým

Tatka

Tak pojď se bít, ty čaroději
ty slovem, rukou já
a než se sejde se dnem den
zemřeme oba dva
zemřeš i ty, zemru i já
a ticho bude tam
- jenom když šťastně bude žít
dcera má - Líza Bam!

15: Baladický patos, soboj dvou bohatýrů

Ivan Ivanovič

Souboj dvou bohatýrů.

Text - Emmanuel Krajsdajtějrik

Hudba - Veliopág, nizozemský pastýř

Choreografie - neznámý poutník

Začátek oznámí zvon.

(Na scénu přinášejí dva stolky)

Hlasy z různých konců sálu

Souboj dvou bohatýrů.

Text - Emanuel Krajsdajtějrik

Hudba - Veliopag, nizozemský pastýř

Choreografie - neznámý poutník

Začátek oznámí zvon.

e.t.c.

(Souboj dvou bohatýrů)

Zvon

Bum bum bum bum bum

Petr Nikolajevič

Kurabýr, doramúr

dyňdiri,

sasakatyr pakaradagu

da ki čiri kiri kiri

Zandudila chabakula

che - e - el

Changu ana kudy

Para vy na lyjtěna

che - e - el

čapu, ačapali

čapatali mar

mabalečina

che - e - el

(Zdvihá ruku)

Tatka

Ať doletí až ke slunci

papoušek přepestrý

ať pohasne ten zlatý den

at' zmlknou orchestry
at' lesem prodere se
kopyt dusot i klení
at' se hřmotem pak řítí se
truhlice věčnosti k zemi
A rytíř sedí za stolem
z něj odhodlání číší
pozvedne číši svoji, pak
zvolá on nad svou číší
"K svým retům rozechvělým
já číši pozvedám
na bělostnou, mladou světici
Jelizavetu Bam!"
Snad ručky její bílé
viděl jsem naposled
Žij, Lízo Bam, ach žij
žij ještě tisíc let!
Na střeše bim a bam
Promiň a odpusť, můžeš-li,
Jelizaveto Bam.

(Zvoní zvon)

Ivan Ivanovič
Souboj dvou bohatýrů ukončen.

(Petra Nikolajeviče vynášejí)

16: ORLOJ

Jelizaveta Bam

(vchází) Ach, tatínku, ty jsi tady? To mám radost. Teď jsem se vrátila z nákupu. Koupila jsem bonbóny. Chtěla bych, aby byl k čaji i dort.

Tatka

(si rozepíná límeček) Uch, to jsem si dal.

Jelizaveta Bam

Co jsi dělal?

Tatka

Ále, dříví jsem štípal
a hrozně jsem se unavil.

Jelizaveta Bam

Ivane Ivanoviči, skočte do půlpivnice a přineste nám litr piva a hrách.

Ivan Ivanovič

Hmm, krách, půllitr piva
dojít až do pivnice a odtamtud zas sem.

Jelizaveta Bam

Ne půllitr, ale litr piva
a ne do pivnice, ale do hrachu.

Ivan Ivanovič

Teď hned si schovám kožich v půlpivnici
a na hlavu si nasadím půl hrachu.

Jelizaveta Bam

Ach ne, to není třeba, teď ale rychle jen.
Můj tatka štípal dříví, je hrozně unaven.

Tatka

Co je to za ženské! Nechápu vůbec nic. Když mluví, zdá se mi, že prázdnou slámu mlátí.

17: Filozofický patos

Mamina

(vchází) Soudruzi, tahleta ničemná ženská vodkrouhla mého synka.

Hlasy

Která, která, kdo?

(Zpoza kulis se vysouvají dvě hlavy)

Mamina

Tahleta, s takovýma pyskama.

Jelizaveta Bam

Mámo, maminko, co to říkáš?

(Ivan Ivanovič zapaluje sirku)

Mamina

Tak vidíš, jakej život přišel nazmar. A jenom kvůli tobě.

Jelizaveta Bam

Ale prosím tě, řekni mi, o kom to mluvíš.

Mamina

(s kamennou tváří) Íích íích íích

Jelizaveta Bam

Panebože! Ona se z toho zbláznila!

(Tatínek si vyndá šáteček a tancuje na jednom místě)

Mamina

Jsem šmatlavá trpajlice.

*(Dekorace se začínají vracet z "přírodní" verze na "pokojevou".
Kulisy pohlcují Maminu a Taťku)*

Jelizaveta Bam

Ted' přijdou ONI. Co jsem to vyvedla?

Mamina

3krát27je81

(Scéna stejná jako na začátku)

18: Suše realistický

Jelizaveta Bam

Určitě přijdou, chytí mě a zničí. Nic tu po mně nezůstane. Musím utéct, ale kudy? Tyhle dveře vedou na schody, jenomže na schodech potkám je. Oknem? (*Dívá se z okna*) Hůůů! To je moc vysoko... Vyskočit nemůžu. No ale co mám dělat...

Někdo jde. To jsou ONI. Zamknu a neotevřu. Ať si bouchají, jak chtějí.

(*Rány na dveře*)

Hlasy

Jelizaveto Bam, jménem zákona, otevřete!

(*Mlčení*)

První hlas

Přikazuji vám, abyste otevřela!

(*Mlčení*)

Druhý hlas

(*potichu*) Jdem na to! Musíme to vyrazit.

První hlas

Jelizaveto Bam, otevřete, nebo vyrazíme dveře.

Jelizaveta Bam

Co se mnou chcete udělat?

První hlas

Zasloužíte přísné potrestání.

Jelizaveta Bam

Ale za co? Proč mi pořád nechcete říct, co jsem vlastně udělala?

První hlas

Jste obviněna z vraždy Petra Nikolajeviče...

Petr Nikolajevič

A to si zodpovíte.

Jelizaveta Bam

Vždyť ale já jsem nikoho nezabila.

První hlas

O tom rozhodne soud.

Jelizaveta Bam

Jsem ve vaší moci.

Petr Nikolajevič

Jménem zákona vás zatýkám!

Ivan Ivanovič

(zapaluje sirku) Půjďte s námi.

(Jelizaveta Bam otevírá dveře, vchází Petr Nikolajevič a Ivan Ivanovič, převlečení za požárníky)

19: Závěr opery, pohyb kulis, předmětů, lidí**Jelizaveta Bam**

(křičí) Třeba si mě svažte! Vláčejte mě za vlasy! Mučte si mě jak chcete, ale já jsem nikoho nezabila.

Já bych přece nebyla schopna někoho zabít.

Petr Nikolajevič

Jen klid, Jelizaveto Bam, jen klid.

Ivan Ivanovič

Zahleďte se do dálky před sebou. *(Hlasitě škytá)*

Jelizaveta Bam

A v domku, který je na kopci, už plápolá světýlko. Myši ševelí vousky, ševelí a ševelí. A na peci, v rubášce s rezavým límcem a se sekyrou v ruce, sedí šváb švábovič.

Petr Nikolajevič

Jelizaveto Bam. Natáhněte ruce a zmírněte poněkud svůj vyzývavý pohled. Půjďte hned za mnou. Uchovejte si rovnováhu svých kloubů a vítězoslávu šlach svých. *(Temně)* Za mnou!

(Pomalou odcházejí)

O P O N A

EDIČNÍ POZNÁMKA

Text hry vychází jednak z rukopisu, který byl poslán v roce 1928 spolu s několika dalšími díly Charmse a Veděnského do redakce časopisu Nový LEF (tato verze byla jako první přeložena do angličtiny, němčiny a polštiny), jednak z úplnější verze objevené později N.I.Chardžijevem. Jeho vydáním se snažíme připomenout existenci sovětské absurdní literatury ve dvacátých letech, která byla u nás po dlouhá léta utajovaná, neboť nezapadala do ideálních představ o socialistickém realismu jako jediné možnosti tvorby "sovětského člověka".